

SASKY

Alla har ansvar för att föra på tal!

Stödmaterial för att föra på tal

Materialet har producerats och sammanställts av projektet PuheeX som finansieras av Utbildningsstyrelsen. Projektet har utvecklat tryggheten och välbefinnandet i läroanstalter i utbildningssamkommunerna SASKY koulutuskuntayhtymä och Oulun seudun koulutuskuntayhtymä samt gymnasiet Parkanon lukio 2023–2025.

Detta material har samlats för att stödja situationer där man för något på tal och behandlingen av temat. Materialet har utarbetats i samarbete med studerande och lärare vid en läroanstalt på andra stadiet, men materialet kan också tillämpas på situationer av att föra på tal utanför läroanstaltsmiljön.

Välkommen till att föra på tal!

- Betydelsen av att föra på tal

Situationen när man för något på tal

- Vad ska man göra om man blir orolig?

Kunskaper om att föra på tal

Förberedelser inför att föra på tal

- Minneslista
- Stödblankett för att föra oro på tal

Gemenskap och jämlikhet som resurs

Stödkanaler

- Material och länkar till behandlingen av temat att föra på tal
- Anmälningsskyldighet
- Berättelsematerial till stöd för att föra på tal

Välkommen till att föra på tal!

Att föra på tal är ett sätt att öka öppenheten och förtroendet vid läroanstalten.

Att föra på tal stärker också individens välbefinnande. Dessa faktorer är en del av det förebyggande trygghetsarbetet.

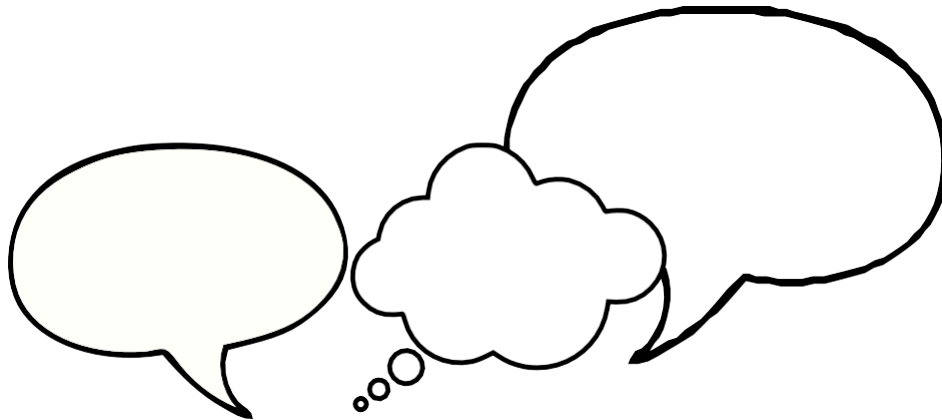
Uppmuntran till att föra på tal bygger upp samarbetet och engagerar alla medlemmar i gemenskapen i trygghetsarbetet. Det kan bidra till att identifiera och lösa trygghetsrelaterade utmaningar på ett effektivare sätt.

Betydelsen av att föra på tal

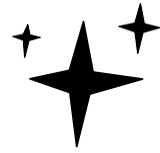
1. **Tidigt ingripande:** Att föra på tal hjälper till att identifiera och ingripa i problem i ett tidigt skede innan de förvärras.
2. **Förebyggande:** Att inleda en diskussion kan förhindra att problem uppstår eller förvärras.
3. **Förtroendeskapande:** En öppen och respektfull diskussion stärker förtroendet och samarbetet mellan en yrkesperson och en kund eller jämlingar.
4. **Tillhandahållande av stöd:** Att föra på tal ger en möjlighet att erbjuda stöd och handledning för individuella behov.
5. **Förstärkning av resurserna:** Genom diskussion kan man stärka människans egna resurser och tro på sina möjligheter att påverka.

Diskussionsuppgift

Vilka faktorer skyddar välbefinnandet?

Vilka faktorer orsakar problem och utgör riskfaktorer för välbefinnandet?

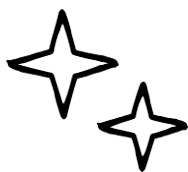
Serier om att föra på tal

Följande serier belyser situationer av att föra på tal. Tillsammans med de studerande diskuterades situationen för och behovet av att föra på tal. Dessa saker behandlas i serien. En serie som fästs på väggen i läroanstalten är ett synligt exempel på hur man kan öka diskussionen om trygghet vid läroanstalten.

I den första serien "Bry dig om den studerande, för oro på tal!" riktar sig anvisningarna till undervisnings- och handledningspersonalen.

I den andra serien "Bry dig om, för oro på tal" behandlas situationen ur den studerandes synvinkel, som en jämlike.

DU HAR ALLTID MÖJLIGHETER ATT AGERA!

Förmågan att föra på tal underlättar interaktionen

Tänk på det här när du för saker på tal.

Aktivt lyssnande: Lyssna noga till den andra personen och visa att du uppskattar hens åsikter och känslor. Aktivt lyssnande kan bidra till att förebygga och lösa konflikter. När båda känner sig hörda blir det lättare att nå samförstånd. Genom aktivt lyssnande bygger du upp öppenhet och förtroende och minskar missförstånd.

Öppna frågor: Ställ frågor som uppmuntrar till bredare svar och en djupare diskussion. Hur mår du? Hur går det? Öppna frågor ger utrymme för den andras känslor och erfarenheter och minskar risken för missförstånd. På så sätt förstår du den andras perspektiv bättre och kan få mer detaljerad information som hjälper dig att hitta lösningar.

Empati och medkänsla: Visa förståelse och stöd för den andras känslor. På så sätt skapar du en trygg atmosfär där det är lättare att tala om svåra saker. Aktivt lyssnande signalerar empati.

Tydlig och respektfull kommunikation: Använd ett tydligt språk och respektera den andras känslor och åsikter. På så sätt minskar du risken för missförstånd och konflikter och förbättrar samarbetet och förtroendet.

Konstruktiv respons: Ge respons som är både ärlig och uppmuntrande. På så sätt hjälper du den andra personen att utvecklas och förbättrar interaktionen.

Förberedelser inför att föra på tal

Kolla de
här!

Var medveten om och lugna ner
ditt eget känslotillstånd

Bestäm dig för hur du ska förhålla
dig till den andra personen

Skapa ett känslomässigt band och
trygghet genom dialog

Fråga dig själv vad som kan hjälpa
den andra att känna sig trygg?

Var genuint intresserad av den
andra, uppmuntra

Fråga, fråga och fråga ur olika synvinklar

Om den andra befinner sig i ett
negativt känslotillstånd, erbjud
alternativ

Ibland är det skäl att avsluta
diskussionen och fortsätta senare,
båda parter kan överväga
situationen

Led fram till ett slutresultat

För oro på tal

Den här blanketten är avsedd att göra det lättare för den studerande att föra oro på tal. Anteckna på förhand sådant som tynger dig så mycket som du tycker.

Min oro gäller (kryssa för)

- Mig själv
- Min familj
- En studiekamrat
- En lärare eller annan anställd vid min läroanstalt

Ärendet/ärendena gäller (du kan välja flera)

Kamratrelationer

- Ensamhet
- Gräl
- Kamratkretsens beteende
- Något annat, vad?

Mobbning

- I skolan eller på skolvägen
- I hobbyer
- På nätet/sociala medier
- Någon annanstans, var?

Skolgången

- Skolkning
- Inlärnings/koncentrationssvårigheter
- Brist på motivation
- Läraren/skolans personal
- Något annat, vad?

Familjen

- Problem med en familjemedlem (t.ex. gräl)
- En familjemedlems problem (t.ex. våld, alkoholism)
- En familjemedlems sjukdom (t.ex. psykiska problem, fysisk sjukdom)
- Föräldrarnas skilsmässa
- En närståendes död
- Något annat, vad?

SASKY

Psykisk hälsa

Ångest/rädslor/paniksymptom

Självkänsla

Stress

Hatkänslor

Depression eller andra former av att må dåligt

Självdestruktiva tankar/beteenden

Problem med ätandet

Något annat, vad?

Våld

Fysiskt våld (t.ex. slag, knuffar)

Psykiskt våld (t.ex. skällande, uteslutning ur gruppen)

Sexuell misshandel (t.ex. förslag, beröringar, våldtäkt)

Något annat, vad?

Rusmedel

Alkohol

Tobak/snus/vape

Droger eller substanser som
klassificeras som sådana

Läkemedel

Medieanvändning

Beroende (t.ex. spel, internet, pornografi)

Bedrägerier (t.ex. på internet)

Privatliv/offentlighet (t.ex. bilder som läcker ut i offentligheten)

Något annat, vad?

Ekonomiska svårigheter Något

annat, vad?

Jag önskar att du inte berättar sakerna vidare innan du pratar med mig.

Har du berättat om saken/sakerna för en vuxen tidigare?

Det finns ännu något som jag inte har velat eller vågat avslöja på den här blanketten. Jag vill ännu säga att...

Gemenskap och jämlikhet som resurs - oro kan tas upp som en jämlike

Gemenskap är en väldigt stor resurs som påverkar välbefinnandet och förmågan att agera. I synnerhet för yngre studerande kan gemenskap vara en viktig del av deras identitet. Att tillhöra en gemenskap stärker självkänslan och synen på de egna starka sidorna. Förutsatt att gemenskapen är trygg.

Kamratstöd, jämlikhet är en del av gemenskapen.

Som jämlikar kan man påverka sin gemenskap och bidra till att göra den trevligare och tryggare. Oro kan föras på tal som en jämlike.

Som en medlem av en gemenskap får den studerande stöd för att orka, hen kan ställa frågor på ett tryggt sätt och ta upp frågor och hen lär sig också av andra. Gemenskapen bidrar till att de studerande förankras i studierna och slutför studierna. Via gemenskapen lär man sig också arbetslivssamarbete och lagspelsfärdigheter. Det är lättare att förankras i arbetslivet när man har lärt sig förankring i studiegemenskapen. Gemenskapen spelar en viktig roll när det gäller att bjuda in och hålla fast vid sina medlemmar.

Material och länkar till behandlingen av temat att föra på tal tillsammans eller ensam

Använd
stödkanalerna

- **Elevhälsans** personal ger dig information och hjälp med behandlingen av olika frågor.
 - Saskys studerandevårdstjänster: Studerandevård | SASKY koulutuskuntayhtymä
- **Svara på 10 frågor** och hitta lämpligt stöd. Zekki baserar sig på 3X10D®-livssituationsindikatorn, undersökningar och expertkunskap. Den lämpar sig bäst för ca 15–25-åringar. Zekki | Hur mår du?
- **Chatten Valoa erbjuder både professionellt stöd och kamratstöd.** Chatten Valoa – Samtalshjälp i frågor om sinnet | MTKL
- **Chatten Sekasin ger hopp och hjälper** att lösa problem som tynger. <http://www.sekasin.fi/>
- **Videor om säkerhetsfostran, i samarbete med polisen:**
 - Mobbning Mobbning – YouTube
 - Beteende på sociala medier Beteende på sociala medier – YouTube
 - Våld Våld
 - Rusmedel Rusmedel – YouTube
 - Sexuell självbestämmanderätt Sexuell självbestämmanderätt
- **Utbildningsmaterial från projektet PuheeX:**
 - **Workshopen Tunnetaidoilla turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos - Biblioteket för öppna lärresurser (aoe.fi)**
 - **Workshopen Päihteet ja puheeksiotto - Biblioteket för öppna lärresurser (aoe.fi)**
 - **Utbildningsmaterialet Informaatiovaikuttaminen tunnistamalla turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos - Biblioteket för öppna lärresurser (aoe.fi)**

Berättelsematerial till stöd för att föra på tal

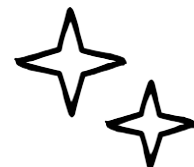
Berättelsematerial (6 st.) lämpar sig som stöd för att ta upp olika teman t.ex. med en studerandegrupp. Berättelserna baserar sig på teman som lyfts fram i utvecklingsarbetet inom projekten TurvaX och PuheeX.

Berättelserna kan:

- Få i gång en diskussion och väcka frågor.
- Bidra till att konkretisera situationer och förklara teoretiska begrepp.
- Utgöra en modell för att föra på tal och för hur man kan agera i olika situationer.
- Fungera som stöd för att öva att arbeta med känslor, empati, sätta in sig i en annans ställning och självreflektion.

Berättelsematerialen tar upp följande teman:

1. Att föra digitala trakasserier på tal
2. Att föra en väns förändrade beteende på tal
3. Att föra belastning och ork på tal
4. Att bygga upp förtroende inom tutorverksamhet
5. En ny inriktning för studierna
6. Att bryta brottsspiralen

Att föra digitala trakasserier på tal

Berättelsematerial till stöd
för att föra på tal

Laura ansåg sig vara en ganska vanlig användare av sociala medier, hon postade inte ofta om sig själv, men följde ändå aktivt olika konton på flera sociala medier och hade kontakt med sina vänner. En gång fick Laura ett konstigt meddelande i WhatsApp från ett okänt nummer. Den som skickade meddelandet frågade hur hon mådde och gav komplimanger om hennes utseende. Laura lät saken vara. Under veckan kom det emellertid fler meddelanden, nu med sexuella förslag. Laura tänkte att alla ibland får sådana här meddelanden. Meddelandena började också komma från olika nummer och allt oftare. Laura började inse att det här inte var normalt. När meddelandena började innehålla bilder på manliga könsorgan, kände Laura sig ängslig och rädd.

Under veckorna som gick blev Laura mer rädd och kände sig ångestfylld när hon rörde sig på offentliga platser och hon undrade om störaren var någon som kände henne. Det som Laura till att börja med tyckte var harmlöst hade blivit en faktor som störde hennes dagliga liv och som påverkade hennes humör. Laura bestämde sig för att berätta om saken för sin vän Emma. När Laura hade fört saken på tal, kändes det bättre och hon insåg hur mycket det hade belastat henne att vara ensam med saken. Nu såg hon alternativ och kände att hon klarar sig. Emma hade stött på somepolisens konto i sociala medier och föreslog att Laura skulle kontakta polisen i sociala medier.

Laura kontaktade somepolisen och det visade sig att någon tydligen hade fått tag i Lauras nummer. Alternativen skulle vara att byta telefonnummer eller systematiskt anmäla och blockera. Laura var irriterad över tanken på att byta nummer, eftersom hon hade haft det under hela sitt liv. Hon bestämde sig för att först testa systematisk blockering och anmälan av meddelandena. Hon började ihärdigt blockera och anmäla alla störande meddelanden och konton. Beslutsamheten började ge resultat. Antalet meddelanden minskade och till slut upphörde de helt. Laura kände sig åter trygg och kunde fortsätta sitt normala liv utan ständig rädsla. Laura tog också mod till sig att tala öppet om saken med andra och erbjöd kamratstöd till andra som befann sig i samma situation. Det kändes som en lättnad att ge kamratstöd i en ångestfylld situation och det kändes också bra att hjälpa andra som hade hamnat i en liknande situation. Tillsammans insåg de också att detta är ett beklagligt vanligt fenomen. De unga beslutade att tillsammans med personalen inom elevhälsan vid läroanstalten ta fram en utbildning med informationsinslag om fenomenet och var man kan få hjälp. Det centrala budskapet i utbildningen var:

Fundera inte på saken ensam, utan ta
alltid upp det om du har ens en enda
person att berätta det för.

Att föra en väns förändrade beteende på tal

Berättelsematerial till stöd
för att föra på tal

Mico är 18 år och studerar andra året inom cateringbranschen. Han är en flitig studerande och kommer alltid till skolan i tid. Men på senare tid har Micos liv förändrats. Mico har hittat en ny partner genom vilken Mico har fått nya vänner. Tidigare har Mico tillbringat mycket tid med Lauri på kvällarna genom att spela badminton eller videospel. Nu har Micos helger börjat fyllas av festande. Men det nya mönstret har fört bort Mico från den gamla kamratkretsen med klasskamraterna. Mico har berättat för sin klasskamrat om sina veckoslut och användningen av pengar. Han har också berättat att han då och då har provat droger utöver alkohol. Han har också berättat att han inte längre riktigt har motivation att sköta skolan och andra plikter. Det här är något som bekymrar Micos vän Lauri, och han bestämmer sig för att ta upp saken med Mico vid ett lämpligt tillfälle.

Även om Mico kommer till skolan varje dag som planerat, har lärare och klasskamrater lagt märke till att han är mer trött och mindre energisk än vanligt. Detta återspeglas i att han är mindre engagerad i att sköta skoluppgifter och delta i undervisningen. Mico är inte fysiskt frånvarande från skolan, men hans tankar är ofta på annat håll. En dag, när Mico verkar vara mycket frånvarande och trött, bestämmer sig Lauri för att ta upp saken med Mico efter skolan. Ett lämpligt tillfälle för samtalet uppstår på den tomma skolgården, när kompisarna börjar gå i samma riktning. Mico förhåller sig motstridigt till Lauris oro. Han tror att Lauri är avundsjuk på hans sysselsättningar och hans nya partner och slänger ur sig en sådan kommentar. Lauri blir förvirrad och hinner inte fortsätta samtalet när Mico går sin väg.

Mico är arg, men han märker också att han känner lättnad över att Lauri förde saken på tal. Även om de nya sakerna i livet emellanåt har känts fina, har det börjat störa också Mico själv. Han har också själv lagt märke till hur förändringarna påverkar vardagen och har dåligt samvete för att ha experimenterat med droger. Han beslutar sig för att ta tag i Lauris oro och ringa sin vän. Lauri är glad och vill hjälpa Mico. Mico har redan funderat över saken och frågar om Lauri kan följa med honom till skolans studiehandledare. Mico känner handledaren och känner att han vågar prata med handledaren om sin situation. Efter det första besöket ger studiehandledaren Mico olika alternativ som kan vara till hjälp för honom. Lauri deltar inte längre i besöken, men frågar hur det går och ordnar gemensamma spelkvällar.

Respektera andras gränser: Om personen inte är redo att prata, ge hen tid. Du kan säga: "Jag förstår om du inte vill prata nu. Jag finns här när du är redo."
Ta hand om dig själv: Det kan vara tungt att hjälpa. Se till att du också har någon att prata med.

Att föra belastning och ork på tal

Berättelsematerial till stöd
för att föra på tal

Ali studerar andra året till programvaruutvecklare. Studierna på finska är intensiva och tar mycket tid. Ali försöker balansera med studierna och strävar efter att vara samvetsgrann och uppnå goda resultat. Alis familj har bott i Finland i sex år och Ali upplever att han har fått axla många slags ansvar i familjens vardag. Han är en stöttepelare för sin familj och tar hand om sina föräldrar, som inte har haft lätt att anpassa sig till den nya miljön. Ali är van vid att fullgöra sina skyldigheter omsorgsfullt, men det alltför stora ansvaret i hemmet och i studierna har börjat bli en belastning. Läraren har lagt märke till att Ali har blivit alltmer ansträngd och föreslagit att studierna tillfälligt ska lättas på. Ali upplever de föreslagna ändringarna som ett misslyckande och är rädd att det kan innebära ett bakslag eller till och med att inleda studierna från början. Det sociala trycket och Alis tanke om att han måste klara sig på egen hand utan hjälp gör situationen ännu tyngre.

En dag känner Ali sig mycket ångestfylld efter att ha sett nyheter i sociala medier om krigshot i Finland. Denna situation har fått honom att oroa sig över reservförråd och beredskapsutrustning — en oro över att något kan hända och att han inte är förberedd ökar ångesten. När de oroliga tankarna kretsar känns det oöverkomligt att fullgöra sina dagliga plikter. Ali kommer ändå till skolan, men när han stöter på en handledare i korridoren, kan han inte hålla tillbaka sin oro, utan tar tillfället i akt att få stöd.

Ali och handledaren sätter sig tillsammans i soffan i aulan och pratar när lektionerna börjar och aulan töms. Handledaren lyssnar, tar sig tid att inte prata, utan låter Ali ge utlopp för sina känslor. Handledaren dömer eller förminskar inte bekymren, utan tar dem på allvar. Handledaren föreslår för Ali att de kan kontakta kuratorn som kan hjälpa till att hantera de svåra känslorna och den belastande situationen. Ali går med på det, även om han tvekar. Han är inte säker på om han kan få hjälp eller om det är nödvändigt.

Kuratorn tar kontakt redan några timmar senare och Ali får prata om situationen. Det här samtalet är precis vad han behöver — någon som förstår och kan ge stöd. Samtalet med kuratorn hjälper Ali att ta itu med sin ångest och fundera på hur han kan lätta på studiebördan utan att det känns som ett misslyckande.

De kommer överens om nästa möte i början av nästa vecka. Vid nästa möte mår Ali klart bättre. Han har insett att det inte är ett misslyckande att lätta på studierna, utan snarare handlar om att ta hand om sig själv och säkerställa hållbarhet på lång sikt. Pappa och mamma har också förstått situationen och stöttar Ali i hans beslut, vilket har gjort mycket för att lindra ångesten.

När man för något på tal är det viktigt att man närmar sig den studerande med empati och lyssnar till hans eller hennes bekymmer utan att döma. Det centrala är att erbjuda en möjlighet till en trygg diskussion och att förstå att ångest inte alltid bara hänför sig till enskilda faktorer, utan också kan anknyta till mer omfattande samhällsliga och globala bekymmer.

Att bygga upp förtroende inom tutorverksamhet

Berättelsematerial till stöd för att föra på tal

Tutorn Laura hade precis börjat med sin nya grupp. Hon visste att en av de viktigaste uppgifterna var att skapa en atmosfär där de studerande känner sig trygga och vågar ta upp saker och ting. Laura beslöt att inleda det första mötet på ett avslappnat och öppet sätt.

”Hej allihop, jag är Laura, er tutor. Innan vi börjar vill jag att alla berättar lite om sig själva och vad de förväntar sig av den här tutorverksamheten”, sade Laura med ett leende.

De studerande presenterade sig en efter en. Laura lyssnade uppmärksamt och nickade uppmuntrande. När alla hade talat fortsatte hon.

”Tack för att ni delade mer er av era tankar. Jag vill att ni ska veta att denna grupp är en plats där ni kan tala öppet om allt som tynger er. Vi är här för att stödja varandra.”

Laura märkte att en studerande, Kati, verkade lite nervös. Hon bestämde sig för att ta upp saken i enrum senare. Efter mötet närmade sig Laura Kati. ”Hej Kati, kan du stanna och prata lite?” Kati nickade och stannade kvar när de andra gick. ”Jag märkte att du såg lite orolig ut under mötet. Finns det något du vill prata om?” Laura frågade vänligt.

Kati tittade ner och kramade sina händer. ”Jag har varit lite stressad på sistone. Jag vet inte riktigt hur jag ska hantera all press.” Laura nickade förstående. ”Det är helt förståeligt. Jag vill att du ska veta att du alltid kan komma och prata med mig eller gruppen om du behöver stöd. Vi kan också ordna ett möte med kuratorn om du vill.”

Kati log lite: ”Tack, Laura.”

Tips för att skapa en förtroendefull atmosfär i tutorverksamheten

- ♦ Skapa en förtroendefull atmosfär: Inled samtalet genom att påminna om att allt som delas stannar inom gruppen och att allas erfarenhet är värdefull.
- ♦ Använd innehållsvarningar: Meddela i förväg om ni kommer att diskutera känsliga ämnen så att deltagarna kan förbereda sig mentalt.
- ♦ Ge möjlighet till anonymt deltagande: Samla in ämnen anonymt så att alla känner sig trygga att dela med sig av sina tankar.
- ♦ Var empatisk och respektfull: Lyssna aktivt och visa empati. Undvik att döma och kritisera.

En ny inriktning för studierna

Berättelsematerial till stöd
för att föra på tal

Sanna satt i skolans korridor och tittade ut genom fönstret. Hon hade varit ångestfylld och stressad länge på grund av att studierna inte hade framskridit. Hon kände att hon hade hamnat i en återvändsgränd och såg inget annat alternativ än att avbryta studierna. Sanna visste att hon behövde prata med någon, men hon var rädd att hon inte skulle bli förstådd. En dag när Sanna var på skolbiblioteket såg hon studiehandledaren Leena gå förbi. Sanna beslutade att det var rätt ögonblick att ta upp saken.

”Leena, kan du prata med mig en stund?” frågade Sanna försiktigt. Leena stannade och log varmt. ”Självklart, Sanna. Vi går till ett lugnare hörn.”

De satte sig vid ett bord, och Leena tittade uppmuntrande på Sanna. ”Vad har du på hjärtat?” Sanna tog ett djupt andetag och såg Leena i ögonen. ”Jag har kämpat med mina studier länge. Jag verkar inte komma framåt, och jag har börjat undra om jag borde avbryta studierna. Jag ser inga andra alternativ.”

Leena nickade förstående. ”Jag förstår att det är jobbigt för dig. Det är modigt av dig att föra det här på tal. Kan du berätta lite mer om vad som har varit svårt?” Sanna suckade. ”Jag har inte kunnat koncentrera mig, och det känns som om alla uppgifter hopar ihop. Jag har försökt, men jag orkar bara inte längre.” Leena lyssnade uppmärksamt. ”Det låter verkligen utmattande. Det är viktigt att du inte är ensam med det här. Det finns saker vi kan göra för att underlätta din situation.”

Sanna såg osäkert på Leena. ”Vad kan jag göra? Jag vill inte ge upp, men jag vet inte hur jag ska fortsätta.”

”Först och främst kan vi se hur vi kan anpassa dina studier. Vi kan ordna mer tid för uppgifterna eller lätta på ditt schema. Dessutom kan vi ordna ett möte med kuratorn som kan ge dig stöd och vägledning”, föreslog Leena.

Sanna nickade långsamt. ”Det låter bra. Jag har inte velat be om hjälp, men nu känns det som om jag behöver det.” ”Det är helt förståeligt”, sade Leena vänligt. ”Det är modigt att erkänna att man behöver hjälp. Vi finns här för att stödja dig. Vi kan också se om det finns andra stödtjänster för dig, såsom studerandehälsovården.” Sanna log svagt. ”Tack, Leena. Det betyder mycket.”

Med hjälp av berättelsen kan du se hur viktigt det är att öppet närma sig läroanstaltens personal och hur personalen kan erbjuda konkreta stödåtgärder.

Att bryta brottsspiralen

Berättelsematerial till stöd
för att föra på tal

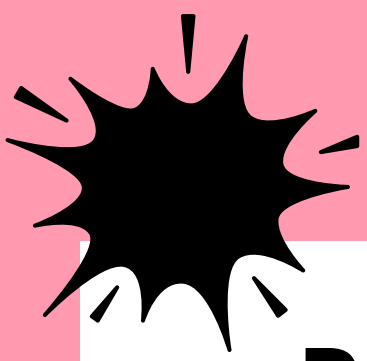
16-åriga Emil och 18-åriga Jesse har inlett sina studier vid en yrkesläroanstalt på andra stadiet. Jesse är socialt lite klumpig och har alltid haft svårt att få vänner. Han är nervös över flytten till en ny ort och nya människor. Emil har för sin del rört sig på orten tidigare och är känd som en tuffing bland de lokala ungdomarna. Båda pojkarna bor långt från studieorten, så de flyttar till läroanstaltens studenthem. Pojkarna känner inte varandra sedan tidigare, men de lär snart känna varandra på studenthemmet när studierna börjar.

Eftersom Jesse är helt ny på orten och inte känner till Emils rykte och vanor, ser Emil sin chans och bestämmer sig för att låtsas vara Jesses kompis. Han lockar Jesse att köpa alkohol och tobak till ett gäng minderåriga. Jesse är smickrad av att komma in i gänget och känner sig uppskattad och viktig. Samtidigt är han medveten om att det han gör är fel, men de nya kamratrelationerna går före samvetets röst. Jesse vågar inte trotsa Emil för att han är rädd för att bli utan vänner igen, och snart omfattar langandet och affärerna också vape och cannabis. Båda pojkarnas skolgång har blivit sekundär när dagarna går åt till att planera affärer. Pojkarna missar ibland lektioner och hänger i skolans aula eller på gården, även om de inte har lektioner.

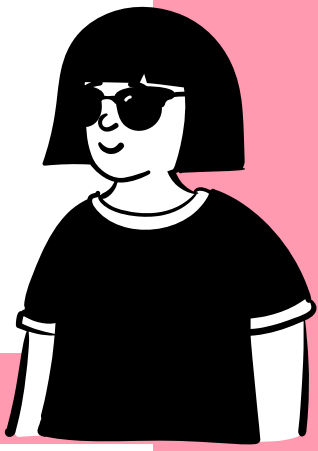
Jesse var motiverad och hade höga betyg när han kom till läroanstalten, så den senaste tidens händelser har gjort hans lärare orolig. Läraren beslutar att först diskutera situationen med studenthemmets handledare. Handledaren har också lagt märke till att Jesse verkar vara nere och efter den första tiden har han varit dämpad när de träffas. Handledaren lovar att föra saken på tal med Jesse, och när de talar tar Jesse mod till sig att ta upp "hemligheten". Diskussionerna fortsätter med läraren och Jesse uppmuntras att sluta med affärerna. Jesse förstår att verksamheten är olaglig och att hans studier kommer att avbrytas om han fortsätter.

Jesse tar avstånd till Emil och åker till sin hemort för en tid. Emil pressar Jesse att fortsätta och hotar honom om Jesse berättar om saken för polisen. Men Jesse har bestämt sig för att göra det rätta och ta kontroll över sitt liv. Vid läroanstalten utvidgas Emils verksamhet och den allmänna ordningen störs. Läroanstalten samarbetar med polisen, Emil måste avstängas från studenthemmet och hans studier avslutas. Han hänvisas till barnskyddet som klient. I barnskyddslagen betraktas en person under 18 år som barn.

Denna berättelse lyfter fram betydelsen av att föra saker på tal i läroanstaltens vardag. Genom att tidigt föra saker på tal kan man förebygga uppkomsten och utvidgningen av många problem och göra det möjligt att erbjuda stöd i god tid. När det handlar om brottslig verksamhet leder det att man för saken på tal ofta till påföljder och straff. Att hamna i en brottsspiral kan påverka individens hela liv och framtida val.

Bry dig om den studerande, för oro på tal!

När det uppstår oro över en studerandes situation kan man agera så här.

THL: anvisningar för undervisnings- och handledningspersonalen.

Ta upp oron med den studerande och vid behov med föräldern, vid behov upprepade gånger.

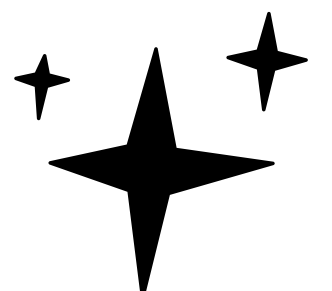
Om du inte vet hur du ska handla i fråga om en studerande, kan du alltid be om råd av yrkesutbildade personer inom elevhälsotjänsterna, dvs. en kurator, psykolog eller hälsovårdare, som vid behov kan konsultera en läkare.

Kom också ihåg din skyldighet att handleda den studerande utan dröjsmål direkt till elevhälsotjänsterna, när du bedömer att hen behöver elevhälsotjänster (16 § i lagen om elev- och studerandevård).

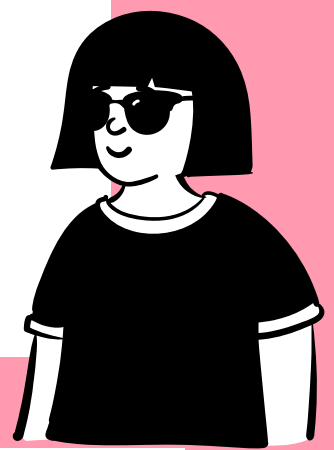
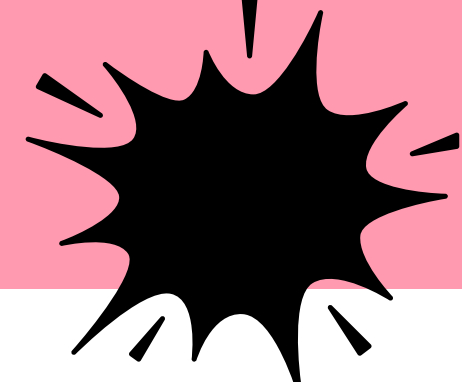

Hos elevhälsotjänsterna får du råd till exempel om:

- Hänvisning till elevhälsotjänster och arbetsfördelningen mellan tjänsterna
- Stöd som erbjuds studerande inom elevhälsotjänsterna
- Samarbete vid ordnandet av pedagogiskt stöd och elevhälsostöd
- Inrättande av en branschöverskridande expertgrupp och dess verksamhet
- Vårdnadshavarsamarbete
- Tjänster utanför läroanstalten och anvisande till dem
- Anmälan om barnskydd och andra anmälningsskyldigheter

DU HAR ALLTID MÖJLIGHETER ATT AGERA!

Bry dig om, för oro på tal!

Hur ska jag föra min oro på tal med min kompis?

Förberedelser inför att föra på tal. Blankett: www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/puhu_huolista. Stöd för att föra på tal: Nytti ry, att föra på tal.

Lita på dig själv, fråga t.ex. hur det går.

Att ta upp oro med låg tröskel ligger i allas intresse. Samarbetet och förtroendet byggs upp när saker förs på tal respektfullt, öppet och modigt. Skapa förtroende och möt den andra som människa, inte problemorienterat.

Hur är läget? Du har sett trött ut på sistone.

Det har varit mycket på gång.

Vill du prata om något?

Ja, jag vet inte vad jag ska göra eller vem jag ska be om hjälp.

Vi funderar tillsammans! Berätta lite mer om vad du oroar dig för.

Skönt att du har tid och inte dömer.

Att föra på tal väcker känslor. Det kan också gå så här:

Hur går det? Du har sett trött ut, vill du prata?

Det angår väl inte dig!

BANG

Hej, en kompis har problem med att orka, jag vet inte hur jag ska hjälpa. Vem ska jag ringa?

Jag frågar hälsovårdaren eller kuratorn vad vi ska göra! Jag sköter det.

Som kompis ska du ta hand om dig själv och prata med någon om du undrar över ett samtal eller en situation. Begränsa ditt ansvar, skydda dig själv så att du inte bär på något som du inte kan påverka.

Enligt lagen är de anställda skyldiga att kontakta yrkesutbildade personer inom elevhälsan (hälsovårdare, kurator, psykolog, läkare), om de bedömer att en studerande behöver elevhälsotjänster. Som orsak räcker att det har väckts en oro. Kontakten sker i första hand tillsammans med den studerande och/eller vårdnadshavaren.

Tips till personalen! Det är viktigt att processen är planmässig, dvs. vem som sköter och vart man hänvisar. Kom överens om hur man ska gå vidare. Information om rättigheter och skyldigheter ökar allas säkerhet att agera. Mer information: www.thl.fi.